

Η Ελλάδα στη νέα Ευρώπη

I. Εισαγωγή

II. Η Ευρωπαϊκή πορεία

- α.** Η ελληνική οικονομία και η ολοκλήρωση της οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.
- β.** Η Διακυβερνητική Διάσκεψη
- γ.** Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το NATO
- δ.** Η διεύρυνση της Ένωσης.

III. Βαλκάνια - Μεσόγειος

IV. Η Ευθύνη μας απέναντι στους λαούς της Ευρώπης

I. Εισαγωγή

Η Ελλάδα σήμερα βρίσκεται σε μία μεταβατική περίοδο επιχειρώντας να επιτύχει δύο στόχους. Πρώτον, να υπερβεί χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα και κρατούσες αντιλήψεις που αποτελούν τους κύριους λόγους υστέρησης σε οιαδήποτε προσπάθεια ανάπτυξης. Τα προβλήματα αυτά αφορούν στο πολιτικό σύστημα και τους κανόνες λειτουργίας του, στην κοινωνικοοικονομική οργάνωση στην Ελλάδα, όπως διαμορφώθηκε μεταπολεμικά, στις αντιλήψεις για τη θέση της Ελλάδας στο διεθνές σύστημα.

Αφορούν ειδικότερα στο πελατειακό κράτος, στην αντίληψη για το ρόλο και για τη σχέση του κράτους με την κοινωνία, την οικονομία, τον πολίτη, αφορούν στην συντεχνιακή αντίληψη, στις εργασιακές σχέσεις, τέλος στην κοινωνική ευθύνη των πολιτών.

Αφορούν ακόμα στις δομές μιας οικονομίας που εθίστηκε στον προστατευτισμό χωρίς ωστόσο να επιτύχει ούτε την κατάργηση περιφερειακών ανισοτήτων ή έστω συνολικούς ρυθμούς ικανοποιητικής ανάπτυξης και ενός κοινωνικού κράτους που βασίστηκε σε ανεξέλεγκτες παροχές, που δεν κατάφερε όμως να δημιουργήσει έναν υγιή και βιώσιμο κοινωνικό ιστό ασφάλειας.

Αφορούν τέλος, σε αντιλήψεις που υπό το βάρος ιστορικών τραυμάτων αδυνατούν να αντιληφθούν την σημασία των διεθνών εξελίξεων, σε αντιλήψεις άμυνας και περιχαράκωσης απέναντι σε νέες προκλήσεις, σε αντιλήψεις που αποδυναμώνουν την ικανότητα και την προσπάθεια προσαρμογής στα νέα δεδομένα.

Συγχρόνως αναδύεται μια νέα κοινωνική δυναμική που επιδιώκει υπέρβαση αυτής της πραγματικότητας. Μια κοινωνική δυναμική που επιδιώκει να εκσυγχρονίσει και να ενδυναμώσει την Ελλάδα στο σημερινό

σύστημα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και των διαπλεκόμενων εθνικών κέντρων λήψης αποφάσεων με τα αντίστοιχα διεθνή στα οποία μετέχει.

Πρόκειται για μια κοινωνική δυναμική που πιστεύει στην ικανότητα της ελληνικής οικονομίας ότι μπορεί να ανταγωνιστεί χωρίς προστατευτισμούς στο νέο διεθνές περιβάλλον, για μια δυναμική που πιστεύει στην κοινωνία των πολιτών, σε μια ανοιχτή κοινωνία που ο καθένας μπορεί να μεγιστοποιεί τις ικανότητές του, να προάγει τις πρωτοβουλίες, να υλοποιεί τη δημιουργικότητά του. Μια κοινωνική δυναμική που πιέζει για μια σύγχρονη και αποτελεσματική δημόσια διοίκηση, ένα βιώσιμο και δίκαιο κοινωνικό κράτος.

Είναι η ίδια δυναμική που θέλει την Ελλάδα συμμέτοχο στις διεθνείς εξελίξεις, με θέσεις και πρωτοβουλίες απέναντι στις προκλήσεις που διανοίγονται στο τέλος του αιώνα μας και με καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση της νέας Ευρωπαϊκής πραγματικότητας που διαγράφεται μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την ευρύτερη περιοχή που την περικλείει.

Είναι η αντίληψη που θεωρεί ότι η διαφύλαξη των εθνικών συμφερόντων και η μεγιστοποίηση κάθε προοπτικής ανάπτυξης και προόδου διασφαλίζεται με αγώνες, διαπραγματεύσεις και επιδιώξεις μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και τους άλλους διεθνείς οργανισμούς στην εμπροσθοφυλακή των διαδικασιών της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, στο σεβασμό και την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου.

Αυτή η αντίληψη ορίζει και τον δεύτερό μας στόχο. Να επιτύχουμε επιδόσεις, να εφαρμόσουμε πολιτικές, να επιδιώξουμε επί μέρους στόχους που θα μας εξασφαλίσουν την πραγματική δυνατότητα σύμπλευσης με τις διεθνείς εξελίξεις, την ικανότητα μιας δυναμικής συμμετοχής στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία, την ικανότητά μας να

επηρεάζουμε αποφάσεις που θα υπηρετούν τις πάγιες αξίες πάνω στις οποίες στις οποίες στηρίχθηκε ο ελληνικός και ευρωπαϊκός πολιτισμός και αποτελούν τα σύγχρονα θεμέλια μιας κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης που γνωρίζει όλο και πιο λίγα σύνορα. Πρόκειται για ένα σύνολο πολιτικών με στόχο την ενίσχυση του κύρους της Ελλάδας και των ικανοτήτων της στη διεθνή σκηνή.

Και οι δύο αυτοί στόχοι εκφράζουν σήμερα μια ευρύτερη πλειοψηφία της ελληνικής κοινωνίας και αποτελούν συγχρόνως προτεραιότητες της ελληνικής κυβέρνησης.

II. Η Ευρωπαϊκή πορεία.

Κεντρικός άξονας του δεύτερου στόχου είναι η πορεία που ορίζεται από τις δρομολογημένες διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Αφορά την Ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, την Διακυβερνητική Διάσκεψη για την αναμόρφωση των συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την αναθεώρηση καθοριστικών πολιτικών της Ένωσης. Αφορά ιδιαίτερα, τα θέματα ασφάλειας στην περιφέρεια της Ευρώπης.

a. Η ελληνική οικονομία και η ολοκλήρωση της οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Στη διάρκεια του τελευταίου χρόνου επικεντρώσαμε τις προσπάθειές μας στον οικονομικό τομέα στην προώθηση της σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ελληνική Κυβέρνηση εφαρμόζει από το 1996 ένα Πρόγραμμα Σύγκλισης, το οποίο σταδιακά μέχρι το 1998 θα οδηγήσει στην εκπλήρωση των όρων εκείνων που είναι κρίσιμοι για την ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ και

προπαντός θα εξασφαλίσει την ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

Η Ελληνική οικονομία έχει να επιδείξει σημαντική πρόοδο την τριετία 1993-1996. Το έλλειμμα του δημοσίου έχει περιορισθεί κατά 6,5 πισοστιαίες μονάδες από το 1993. Ο πληθωρισμός υποχώρησε από 12% το τέλος του 1993 σε 6.8 % τον Φεβρουάριο του 1997. Οι επιδόσεις αυτές συνδυάστηκαν με επιτάχυνση της αύξησης του ΑΕΠ, η οποία σήμερα είναι 2.6, ενώ το 1993 υπήρξε μείωση κατά 1%. Η Ελλάδα τώρα επωφελείται από αλληλοτροφοδοτούμενες ευνοϊκές εξελίξεις, με χαμηλότερα ελλείμματα, μικρότερο πληθωρισμό και ταχύτερη ανάπτυξη. Οι αιτίες αυτών των εξελίξεων πρέπει να αναζητηθούν στην σταθερότητα των πολιτικών που εφαρμόστηκαν, στην βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών και της κερδοφορίας, στην μείωση των πραγματικών επιτοκίων και σε μια αναπτυξιακή επενδυτική πολιτική που στηρίχθηκε και από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Έχουμε επιτύχει χωρίς καθήλωση μισθών και εισοδημάτων ή δραματικές αυξήσεις δεικτών ανεργίας να ακολουθούμε με συνέπεια την πορεία δημοσιονομικής πειθαρχίας, με στόχο να καλύψουμε τα κριτήρια σύγκλισης της Συνθήκης του Μάαστριχτ το 1998 ή το 1999 και να συμμετάσχουμε στην τρίτη φάση της ΟΝΕ ως το 2000 ή το 2001 το αργότερο.

Στον ίδιο στρατηγικό αυτό στόχο ανάπτυξης, σταθερότητας και κοινωνικής ευαισθησίας, προσβλέπουμε και με την οικονομική πολιτική και τον προϋπολογισμό για το επόμενο έτος.

Ο προϋπολογισμός του 1997 είναι φιλόδοξος, και έχει κύριο στόχο την μείωση του ελλείμματος του δημοσίου από 7.6% σε 4.2% το τέλος του έτους, κατά βάση με την τόνωση του πρωτογενούς πλεονάσματος. Το καλό επενδυτικό κλίμα θα επιτρέψει την άνοδο του ΑΕΠ κατά 3%, ενώ ο πληθωρισμός αναμένεται να μειωθεί σε 5% ως το τέλος του έτους.

Διαρθρωτικές πολιτικές, όπως η αποκρατικοποίηση και η απελευθέρωση αγορών, συνδυαζόμενες με μια νομισματική πολιτική προσηλωμένη στην σταθερότητα θα συνεισφέρουν στην συνύπαρξη υψηλών και μόνιμων ρυθμών ανάπτυξης με χαμηλό πληθωρισμό και εξωτερική ισορροπία. Μεταρρυθμίσεις στον κοινωνικό τομέα θα αναδείξουν τον ρόλο του κοινωνικού ιστού ασφάλειας στην προστασία των πλέον ευάλωτων ομάδων στην αγορά εργασίας.

Οι προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας είναι συνεπώς καλές. Την αισιοδοξία αυτή συμμερίζονται και οι αγορές και αντιδρούν θετικά: Τα επιτόκια πέφτουν, ο δείκτης της αξίας του χρηματιστηρίου ανεβαίνει ενώ οι εισροές ξένων κεφαλαίων είναι σημαντικές. Συγχρόνως όμως μας απασχολεί σοβαρά και από αυτή την πτυχή το θέμα των εξωτερικών μας σχέσεων, οι οποίες περιοδικά παρουσιάζουν σημαντικές διακυμάνσεις ώστε να συνεπάγονται σοβαρές επιπτώσεις στις αμυντικές δαπάνες και αντίστοιχες πιέσεις στα δημοσιονομικά μεγέθη της χώρας μας.

Στο Συμβούλιο του Δουβλίνου αποφασίσαμε για το Σύμφωνο Σταθερότητας, το οποίο θα προσδιορίσει βασικά ζητήματα σε σχέση με την ΟΝΕ.

Πιστεύουμε, ότι πρέπει να διαμορφωθούν όροι, οι οποίοι αφ' ενός μεν θα εξασφαλίζουν την απαραίτητη σταθερότητα και εμπιστοσύνη στο ενιαίο νόμισμα, το Εύρο, αλλά αφ' ετέρου θα έχουν την απαραίτητη ευκαμψία για την αντιμετώπιση ειδικών περιστάσεων.

Η ΟΝΕ δεν πρέπει να αποτελέσει ένα αυστηρά áκαμπτο σχήμα, που μπορεί να δημιουργεί ανεπιθύμητες εμπλοκές, ούτε να αγνοεί ή να επηρεάζει έντονα την ανάγκη της ανάπτυξης και της πραγματικής

σύγκλισης των χωρών που βρίσκονται μακρύτερα σε αναπτυξιακούς όρους από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

β. Η Διακυβερνητική Διάσκεψη

Στη διαπραγμάτευση αυτή:

- **Πρώτον** επιδιώκουμε την εμβάθυνση και θεσμική ανάπτυξη της Ένωσης προς ένα πρότυπο που θα στηρίζεται στις αρχές της δημοκρατίας, της ισότιμης συμμετοχής και της αλληλεγγύης. Μία Ένωση με ισχυρούς υπερεθνικούς θεσμούς δημοκρατικά νομιμοποιημένους. Χωρίς διακρίσεις που θα επέβαλαν διαφορετικές ταχύτητες στην ανάπτυξή της. Με αποτελεσματικούς μηχανισμούς λήψης αποφάσεων και με ισχυρό Κοινοβούλιο.
- **Δεύτερον** επιδιώκουμε μία Ένωση με έντονη κοινωνική διάσταση και κοινές πολιτικές για την καταπολέμηση της ανεργίας, του κοινωνικού αποκλεισμού και την οικολογική προστασία. Την προώθηση της συνοχής και της πραγματικής σύγκλισης. Για μία εσωτερική αγορά και νομισματική ένωση που θα σέβονται και θα προάγουν το «Ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο». Για μία Ένωση κοντά στον Ευρωπαίο πολίτη.
- **Τρίτον**, επιδιώκουμε μία ισχυρή κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας που θα συμβάλλει αποτελεσματικά στην προστασία της ασφάλειας και ακεραιότητας των χωρών-μελών που την συγκροτούν, που θα προάγει τους καταστατικούς στόχους της Ένωσης.

Τρία είναι τα μεγάλα κεφάλαια που πρέπει να επικεντρώσουμε την προσοχή μας.

Όσον αφορά τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές είναι αναγκαίες προκειμένου η Ένωση να συνεχίσει να λειτουργεί αποτελεσματικά εν όψει της πολιτικής μας δέσμευσης για μελλοντική προσχώρηση νέων κρατών και συγκεκριμένα της Κύπρου και των Χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Εμείς έχουμε ταχθεί υπέρ της άποψης ότι όποιες θεσμικές μεταρρυθμίσεις αποφασισθούν, θα πρέπει να οδηγούν στην περαιτέρω εμβάθυνση της Ένωσης. Η εμβάθυνση για μας είμαι στόχος στρατηγικός. Μόνο έτσι πιστεύουμε ότι θα διασφαλίσουμε και θα θωρακίσουμε την ενότητα, τη συνοχή και την προοπτική της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Χωρίς περαιτέρω εμβάθυνση, μία διευρυμένη και άρα πιο ετερογενής Ένωση, 20 ή 25 χωρών-μελών, κινδυνεύει να μετατραπεί ή να εκφυλισθεί σε μία απλή πανευρωπαϊκή αγορά, σε έναν μεγάλο οικονομικό χώρο.

Υποστηρίζουμε την ουσιαστική αναβάθμιση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, με ανάδειξή του σε συν-νομοθέτη με το Συμβούλιο όταν η Ένωση νομοθετεί. Επίσης την ενίσχυση του συμβουλευτικού του ρόλου σε όλους τους άλλους τομείς της κοινοτικής δραστηριότητας, όπως στα θέματα της εξωτερικής πολιτικής ή της ασφάλειας του πολίτη. Υποστηρίζουμε την ευρύτερη συμμετοχή των εθνικών Κοινοβουλίων στη διαδικασία της Ευρωπαϊκής ενοποίησης με συχνότερες συνεργασίες με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Υποστηρίζουμε τη διασφάλιση του ρόλου και της ανεξαρτησίας τόσο της Επιτροπής, όσο και του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των άλλων οργάνων καθώς και την ισότιμη από όλα τα κράτη μέλη σύνθεσή του Κολεγίου των Επιτρόπων.

Καίριο θέμα είναι αυτό της κατανομής των ψήφων μεταξύ κρατών μελών στο Συμβούλιο. Πρόκειται για ένα από τα πλέον ακανθώδη ζητήματα της Διακυβερνητικής. Υπάρχει η άποψη ότι θα πρέπει να ληφθούν περισσότερο υπ' όψη τα δημογραφικά δεδομένα των κρατών μελών ώστε να εφαρμόζονται πραγματικές πλειοψηφίες των λαών της Ευρώπης και γι' αυτό να υπάρξει σχετική ανακατανομή των ψήφων. Η Ελλάδα, αλλά και άλλες χώρες έχουμε επισημάνει, ότι οι απόψεις αυτές δεν είναι σύμφωνες με τον χαρακτήρα του Συμβουλίου, που αποτελεί εκπροσώπηση χωρών και όχι πληθυσμών.

Κεντρικό σημείο των διαπραγματεύσεων αποτελεί η «ευελιξία» ή η «ενισχυμένη συνεργασία». Οι έννοιες αυτές υπονοούν ότι ένας αριθμός κρατών μελών θα μπορεί να προχωρεί σε στενότερη συνεργασία σε ορισμένους τομείς της επιλογής τους. Η θέση μας είναι ιδιαίτερα επιφυλακτική. Πιστεύουμε ότι η «ευελιξία» ενέχει τον κίνδυνο να οδηγήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση σε δύο κατηγορίες χωρών στη διαμόρφωση ενός «σκληρού πυρήνα» χωρών και άλλων με πιο χαλαρές συνδέσεις με την Ενωση. Συγχρόνως όμως υπάρχουν ζητήματα για τα οποία η αρχή της ευελιξίας εξυπηρετεί δικές μας εθνικές επιλογές όπως π.χ. συνεργασίας στους τομείς δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων ή σε στρατηγικής σημασίας θέματα όπως στον τομέα της άμυνας. Σε κάθε περίπτωση επιδιώκουμε η εφαρμογή της αρχής αυτής, αν υπάρξει, να τελεί κάτω από αυστηρούς όρους και προϋποθέσεις που δεν θα αντιστρατεύονται τους στόχους και τις αρχές της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και θα λαμβάνουν υπόψη τα συμφέροντα και τη βιούληση όλων των κρατών μελών της Ένωσης.

Στο θέμα του τρόπου λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, η χώρα μας θα ήταν διατεθειμένη να μελετήσει τρόπους απλοποίησης της αποδεχόμενη σε ορισμένες περιπτώσεις και την ειδική πλειοψηφία. Όμως σε θέματα συνταγματικού χαρακτήρα καθώς επίσης και σε

σημαντικούς τομείς δραστηριότητας όπως π.χ. της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) θα πρέπει να διατηρηθεί η ομοφωνία στη λήψη των αποφάσεων.

Το δεύτερο μεγάλο κεφάλαιο των συζητήσεων της Διακυβερνητικής αφορά στον Ευρωπαίο Πολίτη, στα δικαιώματά του, στις πολιτικές που τον αφορούν όπως αυτή της απασχόλησης, στην εμπέδωση της αίσθησης της ασφάλειας στις σύγχρονές μας κοινωνίες.

Υποστηρίζουμε την ενίσχυση των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων του πολίτη, των δικαιωμάτων της γυναίκας, των νέων και έχουμε προωθήσει θέσεις ώστε η Ένωση να αναλάβει δράση για την καταπολέμηση των φαινομένων του κοινωνικού αποκλεισμού, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνουμε στην ανάγκη υιοθέτησης στη Συνθήκη ξεχωριστού κεφαλαίου για την απασχόληση. Η ανεργία αποτελεί σήμερα ένα από τα σοβαρότερα κοινωνικά προβλήματα στην Ευρώπη. Η νέα συνθήκη δεν μπορεί να στερηθεί ενός πλαισίου κατευθύνσεων για την απασχόληση, έστω και αν είναι σαφές ότι καμία συνθήκη δεν μπορεί από μόνη τους ούτε να εγγυηθεί την μείωση της ανεργίας ούτε να λύσει κοινωνικά προβλήματα που σε κάθε εθνική κοινωνία έχουν τα δικά τους αίτια.

Υποστηρίζουμε ακόμη την υιοθέτηση νέων πολιτικών για την περιβαλλοντική προστασία, τις νησιωτικές περιοχές και τον τουρισμό.

Όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις στον τομέα της Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, το κυριότερο θέμα είναι εάν θα πρέπει να «κοινοτικοποιήσουμε» ορισμένους τομείς. Αναφέρομαι στους τομείς των θεωρήσεων, του ασύλου, της μετανάστευσης, της καταπολέμησης των ναρκωτικών και της απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων

της Ένωσης. Εμείς, όπως και πολλοί άλλοι, πιστεύουμε ότι η υπαγωγή αυτών των τομέων στις κοινοτικές διαδικασίες θα καταστήσει την λήψη αποφάσεων, τον δημοκρατικό έλεγχο και την ενιαία εφαρμογή των σχετικών πράξεων πιο αποτελεσματικούς απ' ότι είναι σήμερα.

Το τρίτο κεφάλαιο που απασχολεί τη Διακυβερνητική είναι αυτό της Θέσπισης νέων διαδικασιών και κανόνων για μια αποτελεσματικότερη Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει κατορθώσει μέχρι σήμερα να αναπτύξει μία Κοινή Εξωτερική Πολιτική. Το έλλειμμα αυτό είναι εμφανές. Η αδυναμία της Ευρώπης να παρέμβει αποτελεσματικά στην πρόσφατη κρίση στη Γιουγκοσλαβία, στη Μέση Ανατολή αλλά και όσον αφορά σε δικά μας ζητήματα όπως οι Ελληνο-Τουρκικές σχέσεις και το Κυπριακό υπογραμμίζουν την ανάγκη η Ευρωπαϊκή Ένωση να αναπτύξει μία δική της συνεκτική εξωτερική πολιτική.

Η Ελλάδα υποστηρίζει την ανάγκη μιας τέτοιας πολιτικής και με υπόμνημά της πρότεινε μία σειρά από ιδέες για να ενισχυθεί ο διεθνής ρόλος της Ένωσης. Μεταξύ των προτάσεων που υποβάλαμε είναι και «η προστασία του απαραβίαστου της εδαφικής ακεραιότητας και των συνόρων της Ένωσης» η κατοχύρωση των αρχών της ειρηνικής διευθέτησης των διαφορών, του σεβασμού του διεθνούς δικαίου και της πολιτικής αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών της. Τις ιδέες αυτές προωθούμε σε όλα τα επίπεδα, σε κάθε συνάντηση, σε κάθε διαπραγμάτευση με τους εταίρους μας.

Η Ελλάδα μαζί με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες υποστηρίζει την ανάπτυξη κοινής αμυντικής πολιτικής και τη στενή σύνδεση της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) με τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύγκλιση απόψεων διαπιστώνεται στον τομέα της ασφάλειας σχετικά με τις δυνατότητες παρεμβάσεων ανθρωπιστικού χαρακτήρα ή

σε περιπτώσεις τοπικών αναφλέξεων ή κρίσεων. Χρειάζεται, ωστόσο, να ερευνήσουμε και άλλες δυνατότητες.

γ. Ευρωπαϊκή Ένωση και NATO

Η ειρήνη και η ασφάλεια όμως δεν είναι μόνο θέμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και του NATO. Θα πρέπει γι' αυτό η συνολική μας πολιτική για την ασφάλεια να συμπεριλάβει τους σχεδιασμούς μας και τις αποφάσεις μας σε σχέση με τον αυριανό ρόλο του.

Η εξάλειψη των παραδοσιακών διαχωριστικών γραμμών του ψυχρού πολέμου ανέσυρε άλλες, εξίσου επικίνδυνες, ανέδειξε νέα προβλήματα και προκλήσεις. Το NATO βρίσκεται σε μια σημαντική καμπή μετεξέλιξης και επαναπροσδιορισμού του ρόλου του. Τα κρίσιμα ζητήματα: η σχεδιαζόμενη διεύρυνση της Συμμαχίας, η ανάληψη αποστολών εκτός του παραδοσιακού πλαισίου συλλογικής άμυνας, η εσωτερική αναδιάρθρωση των στρατιωτικών δομών, η συλλογική προσέγγιση με τη Ρωσία και η ενεργότερη εμπλοκή της στην ευρωπαϊκή ασφάλεια.

Διατρέχουμε μία περίοδο, όπου, όσο ποτέ άλλοτε, πάγιες αξίες, εθνικοί στόχοι, πολιτικές διεθνών οργανισμών, εθνικά και πολυεθνικά οικονομικά συμφέροντα, οι δυναμικές της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, συγκλίνουν σ' ένα κοινό παρονομαστή. Στην ειρήνη και την σταθερότητα, ως προϋπόθεση επίτευξης και μεγιστοποίησης των ωφελημάτων τους, για τους λαούς της Ευρώπης. Ιδιαίτερα στην Ανατολική Ευρώπη, τα Βαλκάνια, την Ανατολική Μεσόγειο.

Πρέπει, γι' αυτό, να δούμε πώς μπορούμε να συναρθρώσουμε μια συνολική πολιτική που θα έχει ως στόχο την πολιτική της ειρήνης, της ασφάλειας και της σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή, στη βάση

των κανόνων του διεθνούς δικαίου και με περαιτέρω ενίσχυση των δικαιοδοτικών του οργάνων.

Η Ελλάδα έχει αντιμετωπίσει θετικά την διαδικασία της διεύρυνσης του ΝΑΤΟ, την οποία θα επιθυμούσε να δει να κατευθύνεται και προς τον χώρο των Βαλκανίων. Στο πλαίσιο αυτό, υποστηρίζουμε την ενίσχυση του πολιτικού διαλόγου και της στρατιωτικής συνεργασίας με τις χώρες - εταίρους «Σύμπραξης για την Ειρήνη», αναγνωρίζοντας συγχρόνως το ιδιαίτερο ειδικό βάρος της Ρωσίας, αλλά και της Ουκρανίας, για τα ευρωπαϊκά θέματα ασφαλείας, αποβλέποντας στη σύναψη ειδικών σχέσεων με τις δύο αυτές χώρες.

Η εμπειρία των υπό νατοϊκή διοίκηση επιχειρήσεων IFOR / SFOR στην πρώην Γιουγκοσλαβία, στην οποία η χώρα μας συμμετέχει ενεργά με την υποστήριξη των μεταφορών, καθώς και τη διάθεση αεροπορικών και ναυτικών μέσων, κρίνεται θετική και έδωσε τη δυνατότητα προσέγγισης και πρακτικής συνεργασίας των δυνάμεων των πρώην αντιπάλων συνασπισμών σε κοινή, διεθνή, ειρηνευτική αποστολή. Ταυτόχρονα, άνοιξε νέους ορίζοντες για τις επιχειρησιακές δυνατότητες του ΝΑΤΟ, πέραν της παραδοσιακής αποστολής του, στο πλαίσιο των αποφάσεων του ΟΗΕ και Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ).

Σε εξέλιξη βρίσκεται η διαδικασία των εσωτερικών προσαρμογών των δομών της Συμμαχίας, ώστε να ανταποκριθεί στις νέες συνθήκες, λαμβάνοντας υπόψη επιχειρησιακά και πολιτικά κριτήρια. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής αποσκοπούμε στην υιοθέτηση ρυθμίσεων που θα εξασφαλίσουν πλήρως την ισότιμη συμμετοχή μας στον τομέα αυτό. Οι νέοι θεσμοί, όπως το CJTF, η αναδιάρθρωση των δομών διοικήσεως και η συνεργασία με την ΔΕΕ, αποβλέπουν στην ευελιξία και αποτελεσματικότητα του νέου ΝΑΤΟ.

Η Ελλάδα, συμμετέχει ενεργά και σε όλα τα επίπεδα στην επεξεργασία των θέσεων αυτών, αποσκοπώντας στην πλήρη συμμετοχή της στην υπό μετεξέλιξη Συμμαχία, η οποία αποβλέπει πλέον στην εμπέδωση ενός νέου δόγματος δράσης και στην αντιμετώπιση της αστάθειας των διαφαινομένων νέων εστιών έντασης που δυνατόν να απειλήσουν την ασφάλεια των κρατών - μελών.

NATO, ΔΕΕ και Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας της Ένωσης (ΚΕΠΠΑ) πρέπει να δώσουν συνολικά μια πειστική απάντηση για την ασφάλεια και την ειρήνη μέσα κι έξω από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

δ. Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μέσα στο πνεύμα αυτό, η Ελλάδα επιθυμεί να πρωτοστατήσει και στην διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η προς Ανατολάς διεύρυνση της Ένωσης και οι συμπληρωματικές προς αυτήν πολιτικές της Ένωσης με άλλες τρίτες χώρες, συνδέονται άρρηκτα με την σταθερότητα και την ειρήνη στην περιοχή, με σχέσεις καλής γειτονίας, με την αναγνώριση από τις γείτονες χώρες των αρχών και των αξιών που θεμελίωσαν την Ευρωπαϊκή Ένωση εδώ και σαράντα χρόνια. Γι' αυτό η Ελλάδα πιστεύει στην αναγκαιότητα να προχωρήσουμε στην κατεύθυνση αυτή σύμφωνα με τις αποφάσεις των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων της Μαδρίτης της Φλωρεντίας και του Δουβλίνου.

Αυτό σημαίνει έναρξη των διαπραγματεύσεων με Κύπρο και Μάλτα, έξη μήνες μετά το πέρας της Διακυβερνητικής Διάσκεψης. Σε ότι αφορά τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης αντιμετωπίζουμε θετικά την προοπτική μιας ίσης μεταχείρισης ως προς τον χρόνο έναρξης των διαπραγματεύσεων όλων των χωρών,

συμπεριλαμβανομένης της Ρουμανίας και Βουλγαρίας, χωρίς αυτό να προδικάζει το χρονοδιάγραμμα περάτωσής τους που μπορεί να κυμαίνεται. Θα πρέπει ωστόσο να περιμένουμε τις γνωμοδοτήσεις της Επιτροπής καθώς και τις εκθέσεις για τις επιπτώσεις της διεύρυνσης στις κοινοτικές πολιτικές ώστε να μπορεί να διαμορφωθεί μια περισσότερο τεκμηριωμένη άποψη για χρονοδιαγράμματα, όρους κλπ.

III. Βαλκάνια - Μεσόγειος

Η διεύρυνση προς Ανατολάς είναι η μια και μεγάλη απάντηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις χώρες που βγήκαν από το καθεστώς του υπαρκτού σοσιαλισμού. Δεν αρκεί.

Σήμερα στα Βαλκάνια οι λαοί της προσπαθούν να βρουν τον δρόμο της ειρήνης και της ασφάλειας, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, της οικονομικής ανασυγκρότησης, της ατομικής προοπτικής, της συνύπαρξης και συνεργασίας σε μια πολυπολιτισμική πραγματικότητα. Συγχρόνως, οι αντιπαλότητες, οι εθνικισμοί, χρόνια ιστορικά τραύματα, δημιουργούν μια κατάσταση ιδιαίτερα κρίσιμη. Άλλης μορφής προβλήματα στην Ανατολική Μεσόγειο επιζητούν δίκαιες και βιώσιμες λύσεις επιδιώκοντας τους ίδιους στόχους. Οιαδήποτε ανάφλεξη νέας εστίας μπορεί να πυροδοτήσει αλυσιδωτές αντιδράσεις εκτός ελέγχου. Συγχρόνως, η διασπορά πυρηνικών όπλων από την πρώην ΕΣΣΔ απειλεί να περιπλέξει και να δώσει άλλες διαστάσεις στην κρίση. Χρειάζεται μια πιο συγκεκριμένη συντονισμένη και αποτελεσματική πολιτική απέναντι στα Βαλκάνια. Η ασφάλεια, η σταθερότητα και η προοπτική στα Βαλκάνια και την ευρύτερη περιοχή αναδεικνύονται εκ των πραγμάτων σε πρόκληση για την Ενωμένη Ευρώπη, για τους εταίρους μας στο NATO, για την διεθνή κοινωνία.

Η Ελλάδα επιδιώκει να συμβάλλει δημιουργικά σ' αυτή την κατεύθυνση. Θεωρεί την πολιτική συνεργασία και τους ανοικτούς διαύλους επικοινωνίας ως ιδιαίτερα σημαντικούς. Πιστεύουμε, ωστόσο, ότι μονομερείς πρωτοβουλίες δεν έχουν πάντα ευρύτερη αποδοχή από όλα τα μέρη. Χρειάζεται γι' αυτό μια περισσότερο εμπεριστατωμένη ανάλυση, σχεδιασμός και δράση των διεθνών οργανισμών, ιδιαίτερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του ΝΑΤΟ και του ΟΗΕ. Η Ελλάδα, διαθέτοντας ιστορικά καλές σχέσεις με όλες τις χώρες των Βαλκανίων, θέτει σε κάθε περίπτωση τις καλές της υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση συλλογικών στόχων ειρήνης, σταθερότητας και συνεργασίας στην περιοχή, όπως έπραξε για τη συμφωνία Μιλόσεβιτς, Τούτζμαν στη Βουλιαγμένη το καλοκαίρι του '96 ή πρόσφατα, στο Βελιγράδι, για την εκτόνωση της εσωτερικής κρίσης.

Μια δεύτερη πτυχή αφορά τη συμβολή μας στην εμπέδωση της δημοκρατίας, στον εκσυγχρονισμό των θεσμών, στην αρωγή μας για την συγκρότηση του κράτους δικαίου και της κοινωνίας των πολιτών, για την επικοινωνία των λαών. Πιστεύω ότι έχουμε ένα πλατύ πεδίο ανάληψης δράσεων σε συνεργασία με τις πολιτικές ηγεσίες των βαλκανικών χωρών. Χρειάζονται πρωτοβουλίες από την κυβέρνηση και μη κυβερνητικούς οργανισμούς.

Τέλος, ιδιαίτερη σημασία έχει η οικονομική συνεργασία, οι πρωτοβουλίες του ιδιωτικού τομέα, τα προγράμματα της Ένωσης, οι διμερείς και πολυμερείς συνεργασίες που θα βοηθήσουν την οικονομική ανασυγκρότηση των βαλκανικών χωρών σε νέες βάσεις. Η στήριξη από πλευράς μας των πολιτικών για την εμπέδωση της οικονομίας της αγοράς και των πολιτικών για την ελεύθερη διακίνηση αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων αποτελεί βασική συμβολή στην προσπάθεια οικονομικής ανάπτυξης και σύγκλισης με τις οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η στήριξη της μεταλλαγής του οικονομικού συστήματος στις Βαλκανικές χώρες και της εμπέδωσης της οικονομίας της αγοράς αποτελεί την μόνη βιώσιμη λύση με μακροπρόθεσμη προοπτική. Ωστόσο, στην παρούσα έκρυθμη κατάσταση που οδηγεί με γοργούς ρυθμούς στρώματα στην εξαθλίωση και την περιθωριοποίηση, απαιτείται μια άμεση δράση για την πλαισίωση και στήριξή τους με ένα βραχυπρόθεσμο πρόγραμμα για τόνωση ενός κοινωνικού ιστού ασφάλειας. Το πρόγραμμα αυτό πρέπει να έχει βραχύτερο ορίζοντα και ν' απευθύνεται στις κατηγορίες εκείνες του πληθυσμού που υφίστανται τα μεγαλύτερα προβλήματα προσαρμογής και των οποίων οι προσδοκίες οφέλους από την αναδιοργάνωση της οικονομίας είναι στην καλύτερη περίπτωση μόνον έμμεσες.

Την ίδια στιγμή που στην Ανατολική Μεσόγειο διαγράφονται προοπτικές ειρήνης και ελπίδας για την ειρηνική συνύπαρξη Ισραήλ και Παλαιστίνης, το Κυπριακό πρόβλημα, πρόβλημα εισβολής και κατοχής ανεξάρτητου κράτους από την Τουρκία, εξακολουθεί να παραμένει άλιτο. Η διεθνής κοινωνία, τα ψηφίσματα του ΟΗΕ, τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και ιδιαίτερα του Δουβλίνου πιέζουν για λύση ειρηνική, δίκαιη και βιώσιμη. Στο μεγάλο γύρισμα της ευρωπαϊκής ιστορίας, όπου όλα τα μεγάλα θέματα μπαίνουν σε νέες βάσεις και προοπτικές, το Κυπριακό ζήτημα δεν μπορεί να αφεθεί στη μοίρα του. Οι αποφάσεις του ΟΗΕ πρέπει να αποτελέσουν τη βάση πάνω στην οποία θα πρέπει όλοι μας να καταβάλουμε μια συντονισμένη και αποφασιστική προσπάθεια επίλυσής του.

Στην Ευρώπη που θέλουμε να οικοδομήσουμε, στην Ευρώπη της ειρήνης, της συνεργασίας, της ελπίδας, για ένα καλύτερο αύριο, δεν έχουν θέση πολιτικές επιθετικότητας, προκλήσεων, απειλών βίας ή χρήση βίας, αμφισβήτησης ή καταπάτησης του διεθνούς δικαίου.

Δυστυχώς, η Τουρκία, παρά τις επίσημες διαβεβαιώσεις της για μια φιλειρηνική πολιτική και για προσέγγιση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εξακολουθεί με τη συμπεριφορά της και τις πρακτικές της να αποτελεί τον κυριότερο αποσταθεροποιητικό παράγοντα στην μείζονα περιοχή. Η Ελλάδα δεν είναι αντίθετη στην Ευρωπαϊκή προσέγγιση της Τουρκίας. Πιστεύει στα σημαντικά οφέλη που έχουν να αποκομίσουν και οι δύο πλευρές, μέσα από μια ειλικρινή βούληση ειρηνικής συνύπαρξης και συνεργασίας, μέσα από διαδοχικά βήματα που αποδεικνύουν ότι πράγματι οι σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας μπήκαν σε μια νέα τροχιά. Η Ελλάδα θα χαιρετήσει μια τέτοια εξέλιξη πρώτη, αρκεί να είναι πειστική, να στηρίζεται στον σεβασμό των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των δικαιοδοτικών του οργάνων στους αυτονόητους κανόνες της καλής γειτονίας, στις αυτονόητες αξίες και αρχές πάνω στις οποίες στηρίζεται το Ευρωπαϊκό Οικοδόμημα και η σύγχρονη διεθνής κοινωνία.

IV. Η Ευθύνη μας απέναντι στους λαούς της Ευρώπης

Κυρίες και Κύριοι,

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας αποτελεί μία νέα πραγματικότητα μη αναστρέψιμη, όλο και περισσότερο δημιουργούνται νέα κέντρα λήψης αποφάσεων ή ενισχύονται υπάρχοντα, συγκροτώντας ένα νέο πολιτικό σύστημα, υπεράνω των εθνικών διαχωριστικών γραμμών. Η ραγδαία εισβολή των νέων τεχνολογιών, επηρεάζει καθοριστικά την εξέλιξη των παραγωγικών δομών, κοινωνικά πρότυπα, πολιτισμικές ταυτότητες. Μία νέα κοινωνία έντασης γνώσης, αλλά και η ανάγκη κοινωνικής συνοχής διαγράφονται όλο και πιο επιτακτικά.

Οι εξελίξεις αυτές γεννούν σε πολλούς ανασφάλεια, φόβο. Χρειάζεται προσπάθεια για να πείσουμε τις κοινωνίες μας, να αντιμετωπίσουν τις εξελίξεις αυτές, όχι ως απειλές, αλλά ως προκλήσεις, ευκαιρίες, δυνατότητες για ένα καλύτερο αύριο.

Συγχρόνως επανατίθενται ζητήματα για τη δημοκρατία, τα δικαιώματα του πολίτη, την ειρήνη και την ασφάλεια στην περιφέρεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε πολλές περιπτώσεις πρέπει να θέσουμε τα ερωτήματα σε νέα βάση, με νέα περιεχόμενα. Οι απαντήσεις, που έχουμε κάποιοι από μας, πρέπει να γίνουν πειστικές σε όλους. Για το ρόλο του κράτους, για τις νέες δομές και μορφές διακυβέρνησης, για τη σημασία της οικονομικής σταθερότητας, για τις επιβαλλόμενες νέες πολιτικές στήριξης της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής, για νέες πρωτοβουλίες διασφάλισης της ειρήνης και της ασφάλειας. Άλλα ακόμη και για ειδικά ζητήματα, όπως η διασπορά των πυρηνικών όπλων, τα ναρκωτικά, η λαθρομετανάστευση, οι περιβαλλοντικές απειλές.

Ιδιαίτερα σήμερα στις επιτόπιες κοινωνίες μας που συγκροτούν την Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχει δυσαρέσκεια για τις ακολουθούμενες πολιτικές στην οικονομία. Υπάρχει, βέβαια, επίγνωση ότι πλέον τα μείζονα ζητήματα δεν μπορούν ν' αντιμετωπισθούν με εθνικές πολιτικές και ο μέσα, όμως, υπάρχει και έντονη αμφισβήτηση για τις διαγραφόμενες πολιτικές στον ένα ή στον άλλο τομέα. Πρέπει με συγκεκριμένες αποφάσεις ν' αναστρέψουμε το κλίμα αυτό.

Έχουμε, γι' αυτό, την ευθύνη, όχι μόνο να συνθέσουμε τις απόψεις των εταίρων στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή των συμμάχων του ΝΑΤΟ για την αυριανή Ευρώπη, αλλά και ν' ανταποκριθούμε στα αιτήματα της ευρύτερης δυνατής πλειοψηφίας των λαών της Ευρώπης. Η δικαιολόγηση ότι οι επικείμενες αλλαγές θα γίνουν εν όψει της

διεύρυνσης των δύο αυτών οργανισμών δεν αρκεί. Πρέπει να γίνουν και για τα ορατά ζωτικά συμφέροντα των πολιτών της Ένωσης.

Η Διακυβερνητική Διάσκεψη πρέπει να αποφέρει πρώτα τους συγκεκριμένους και ορατούς καρπούς που θα πείθουν για την ορθότητα της επιλογής μας για την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και που θα ενισχύουν συγχρόνως την αξιοπιστία των προσπαθειών μας στο οικονομικό πεδίο. Ιδιαίτερα τώρα που επιβάλλονται σκληρά μέτρα για την εγκαθίδρυση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Είναι απαραίτητο οι Ευρωπαϊκοί λαοί να αντιληφθούν ότι πραγματοποιούνται απτά βήματα στην κατεύθυνση της σύσφιγξης των δεσμών ανάμεσα στα κράτη μέλη, ως στοιχείο συνυφασμένο με την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Η περαιτέρω εμπέδωση της αλληλεγγύης των κρατών για θέματα ζωτικού ενδιαφέροντος για αυτά, η κοινή στάση και η κοινή δράση σε θέματα εξωτερικής πολιτικής πρέπει να καταδείξουν ότι η ιδέα της ολοκλήρωσης πραγματώνεται βαθμιαία σε κρίσιμους τομείς.

Για τους ίδιους λόγους έμφαση πρέπει να δοθεί στην απασχόληση, στην περιβαλλοντική προστασία, στη διαμόρφωση του εσωτερικού χώρου ασφάλειας και δημοκρατίας, στην αποτελεσματικότητα άλλα και την ισοτιμία των χωρών-μελών στο θεσμικό σύστημα.

Θέλω να υπογραμμίσω τη σημασία που αποδίδει η ελληνική κοινή γνώμη στην ανάγκη η κοινή μας δράση και συνεργασία να αποβλέπει στην κατοχύρωση της ασφάλειας και στη διαφύλαξη της εδαφικής ακεραιότητας της Ένωσης και των εξωτερικών της συνόρων.

Στα θέματα αυτά που απασχολούν την χώρα μας, η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσα στο πνεύμα που αναφέραμε πρέπει να δείξει την αναγκαία ευαισθησία, αλλά και την αλληλεγγύη που περιμένει ο λαός μας. Συγχρόνως η Ελληνική κυβέρνηση και ο λαός μας είναι έτοιμος να

συμβάλλει στην επίλυση των προβλημάτων που απασχολούν σήμερα τους άλλους λαούς της Ένωσης. Να επιδείξει αλληλεγγύη και αμέριστο ενδιαφέρον στην κατεύθυνση αυτή. Μόνο μέσα από αυτήν την αμφίδρομη συμβολή όλων μας θα οικοδομήσουμε την Ευρώπη για όλους.

Η αυριανή Ευρώπη δεν αρκεί να είναι ούτε το άθροισμα εθνικών δυνάμεων ή ποσοτικών μεγεθών, ούτε η σύνθεσή τους μέσα από θεσμούς και διαδικασίες. Πρέπει να είναι η διαρκής ποιοτική επιδίωξη για μια νέα Ευρώπη της ειρήνης, της δημοκρατίας, της ελευθερίας, της κοινωνίας των πολιτών. Μια νέα Ευρώπη της εσωτερικής ασφάλειας και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Μια νέα Ευρώπη της ατομικής και συλλογικής ανάπτυξης και ευημερίας, της δημιουργικότητας μέσα στη σύγχρονη πολυπολιτισμική πραγματικότητα. Μια νέα Ευρώπη, που θα αναγνωρίζει τις ρίζες της και την ταυτότητα της στις αξίες του διαφωτισμού και του ουμανισμού, που θα δίνει διαρκώς περιεχόμενο στις αξίες του δημοκρατικού σοσιαλισμού.

Ας ενώσουμε τις δυνάμεις μας για μια ελπίδα που μπορούμε να την κάνουμε πραγματικότητα.

Griechenland innerhalb des neuen Europa

I. Einleitung

II. Der europäische Kurs

- a. Die griechische Wirtschaft und die Verwirklichung der europäischen Wirtschafts- und Währungsunion
- b. Die Regierungskonferenz
- c. Die Europäische Union und die NATO
- d. Die Erweiterung der Union

III. Balkan - Mittelmeerraum

IV. Unsere Verantwortung gegenüber den Völkern Europas

Rede
des griechischen Ministerpräsidenten
Prof. Dr. Konstantin Simitis
anlässlich der Verleihung der Ehrendoktorwürde durch den
Fachbereich Rechtswissenschaften der Philipps-Universität Marburg
am 23.04.1997

Herr Präsident,
Spektabilität,
Herr Ministerpräsident,
Liebe Kolleginnen und Kollegen,
Meine Damen und Herren,

1.

Ich möchte zu Anfang dem Juristischen Fachbereich herzlich für die außergewöhnliche Ehre danken und fast noch mehr für die große Freude, die er mir mit seiner Entscheidung bereitet hat. Lassen Sie mich aber sogleich hinzufügen: Es ist tatsächlich ein merkwürdiges Gefühl, hier zu stehen. Fast dreiundvierzig Jahre sind es mittlerweile her, seit ich, wie heute, in der Aula saß, und mit einer Mischung aus Neugierde und Spannung den freundlichen Worten des Rektors zur Immatrikulationsfeier zuhörte. Stadt und Universität sollten nun zum Mittelpunkt meines Lebens werden. Unbekannt war mir beides allerdings nicht. Zwei Jahre hatte ich schon Gelegenheit gehabt, beides, wenn auch nur als Besucher kennenzulernen, denn mein Bruder hatte sein Marburger Jurastudium bereits vor mir aufgenommen. Aber noch war mir die Stadt fremd., und ich rätselte, was sich hinter den Mauern des eher düsteren Landgrafenhauses abspielen mochte.

Sich heute in die damalige Zeit zurückzuversetzen, ist bestimmt nicht einfach. Eine Stadtautobahn gab es jedenfalls nicht und die Lahnberge waren aus der Sicht der Universität eindeutig extraterritorial. Aber das Stadtbild wurde, wie seit Jahrhunderten, von der Elisabethkirche geprägt, und jenes nicht so ganz leicht definierbare Wesen, daß man je nach Einstellung als Löwen oder als Ziege auffassen könnte, bewachte schon damals den Lahnübergang. Ob die Universität ihre alles dominierende Rolle beibehalten hat, weiß ich nicht, aber eines kann ich mit Sicherheit sagen: Die Zeiten, in denen sich knapp dreißig Studentinnen und Studenten in der Schuldrechtsvorlesung sammelten und in denen man von den Professoren besorgt gefragt wurde, wieso man in der letzten Stunde gefehlt habe, sind wohl unwiderruflich vorbei.

Doch wenn ich von diesen, heute so unglaublich erscheinenden Studienbedingungen für mein ganzes Leben so nachhaltig profitieren konnte, so nicht zuletzt, weil ich das große Glück hatte, so freundlich, ja warmherzig aufgenommen zu werden. Weltmännisch übte der Dekan der damaligen Rechts- und Wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät, der Wirtschaftswissenschaftler Kirsch, sein Amt aus, sprach viel von der gemeinsamen europäischen Kultur, von Rom und Paris, und holte so jene Welt nach Marburg, die zumal an eisigen, dunklen Winterabenden so unerreichbar fern zu sein erschien. Und unvergleichlich spannend verstand es Rudolf Reinhardt, die durchaus nicht immer sonderlich attraktive Jurisprudenz zu vermitteln. Er war es auch, der später die Entstehung meiner Dissertation geduldig förderte, mir in langen Gesprächen immer wieder neue Anregungen gab und mich ermunterte, wissenschaftliche Arbeit zunächst und vor allem als den Versuch zu begreifen, neue Wege zu gehen.

So wurden meine Jahre in Marburg zu einer Zeit, in der ich weit mehr lernte als die Jurisprudenz; eine Zeit, in der ich mehr und mehr verstand, wie wichtig es ist, nationale Grenzen zu überwinden und nationale Kulturen aus ihrer Isolierung und ihrem scheinbaren Alleingeltungsanspruch herauszulösen und gerade ihre Unterschiede als permanente Anregung für die eigene Reflexion zu verstehen; eine Zeit, schließlich, in der nationale Vorurteile zwar noch überdeutlich ausgeprägt waren, in der sich aber immer klarer abzuzeichnen begann, daß es auch ein anderes, gemeinsam zu gestaltendes, vereintes Europa geben könnte.

Damals konnte ich mir Europa nur vage vorstellen, heute habe ich die Chance und das Glück, an der Verwirklichung der Europäischen Union mitzuarbeiten. Lassen Sie mich deshalb jetzt, wenn auch nur kurz, etwas über die Hoffnungen, aber auch die Schwierigkeiten sagen, die sich, gerade aus der Sicht Griechenlands damit verbinden. Mein Thema ist die griechische Europapolitik

Griechenland befindet sich heute in einer Übergangsphase. Zwei Ziele stehen dabei im Vordergrund: zum einen gilt es, eine Reihe langjähriger Strukturprobleme zu lösen, und zum anderen eine, immer noch weit verbreitete Einstellung zu überwinden, die sich allen Veränderungs- und Entwicklungsversuchen widersetzt, oder sie zumindest verzögert. Betroffen ist dabei das politische System und dessen Funktionsregeln, die sozialökonomische Organisation, wie sie sich nach dem Kriege herausgebildet hat, und nicht zuletzt die Vorstellungen über die Stellung und die Aufgaben Griechenlands im internationalen Gefüge. Noch konkreter: Zur Debatte steht die Frage, welche Rolle dem Staat zukommt und wie sich seine Beziehung zur Gesellschaft gestaltet, vor allem also die Abkehr vom Klientelstaat sowie das Verhältnis zum Bürger und zur Wirtschaft. Zur Debatte steht auch die soziale Verantwortung der Bürger, also die Korrektur einer Einstellung, die oft nur vom Wunsch geleitet wird, ausschließlich die eigenen Interessen durchzusetzen oder vom Staat unterstützt zu werden.

Jeder Versuch, für diese Fragen Lösungen zu finden, wirkt sich unweigerlich auf die Strukturen einer Wirtschaft aus, die sich an Protektionismus gewöhnt hat, ohne dabei regionale Disparitäten aufgehoben oder zumindest einen gemeinsamen Rhythmus für eine zufriedenstellende Entwicklung gefunden zu haben sowie eines Sozialstaates, der sich auf unkontrollierte Wahlgeschenke gegründet, es aber nicht verstanden hat, ein gesundes und lebensfähiges soziales Sicherheitsnetz zu schaffen.

Genauso nachhaltig sind freilich jene Einstellungen betroffen, die historische Wunden und Traumatisierungen widerspiegeln und es unmöglich machen, die Bedeutung der internationalen Entwicklungen wahrzunehmen. Sie führen zu einer weitgehend defensiven Haltung, die es schwer macht, sich dem veränderten internationalen Umfeld zu stellen und sich wirklich mit seinen Auswirkungen auseinanderzusetzen.

Parallel dazu setzt sich, zunächst fast unbemerkt, mittlerweile freilich immer deutlicher eine neue gesellschaftliche Dynamik durch, die auf die Korrektur und Überwindung dieser Realitäten zielt. Eine gesellschaftliche Dynamik, die danach strebt, Griechenland zu modernisieren und zu stärken -innerhalb des heutigen

globalisierten Wirtschaftsystems und der miteinander verflochtenen nationalen und entsprechenden internationalen Entscheidungszentren, an denen das Land beteiligt ist.

Es ist eine Dynamik, die sich auf die Überzeugung gründet, daß Griechenland, und noch genauer die griechische Wirtschaft, durchaus in der Lage ist, den Wettbewerb im neuen internationalen Umfeld mit Erfolg zu bestehen, eine Dynamik, die ihre Schubkraft aus der Orientierung an einer Gesellschaft bezieht, die von ihren Bürgern bestimmt und gestaltet wird, einer offenen Gesellschaft, in der jeder seine Fähigkeiten bestmöglich nutzen, Initiativen ergreifen und die eigene Kreativität umsetzen kann. Kurzum eine Dynamik, die mit Nachdruck nach einer ebenso modernen wie effizienten öffentlichen Verwaltung verlangt, nach einem lebensfähigen und gerechten Sozialstaat.

Es ist dieselbe Dynamik, die Griechenland an der internationalen Entwicklungen beteiligt sehen möchte - mit eigenen konstruktiven Positionen und Initiativen angesichts der Herausforderungen, die sich am Ende unseres Jahrhunderts stellen, also in einer entscheidenden Rolle bei der Gestaltung der neuen europäischen Realität, die sich innerhalb der Europäischen Union und dem sie umgebenden weiteren Umfeld abzeichnet.

Diese Dynamik gründet sich auf die Überzeugung, daß sowohl die spezifisch nationalen Interessen als auch die Maximierung jeder Perspektive von Entwicklung und Fortschritt nur gesichert werden können, wenn innerhalb der Europäischen Union sowie der anderen internationalen Organisationen um beides gerungen wird, und wenn zugleich der europäischen Integration eine eindeutige Vorreiterrolle eingeräumt und das Völkerrecht gewahrt und befolgt wird, wo immer es Konflikte gibt.

Vor diesem Hintergrund geht es also darum, einen politischen Rahmen aufzustellen und Leistungen zu erzielen, die Griechenland die realistische Möglichkeit einräumen, bei den internationalen Entwicklungen mitzuhalten sowie die Fähigkeit sichern, uns aktiv an der globalisierten Wirtschaft zu beteiligen und uns im einen wie im anderen Fall von den Grundwerten leiten zu lassen, auf die sich die griechische und

europeische Zivilisation stützt und die das moderne Fundament einer zunehmend übernationalen sozioökonomischen Organisation ausmachen. Zusammengefasst : Es geht um die Entwicklung und Verwirklichung von Handlungsbedingungen, die Griechenlands Glaubwürdigkeit und Leistungsfähigkeit auf der internationalen Ebene stärken und bewahren. Beides wird von einer großen Mehrheit der griechischen Bevölkerung getragen und beides bestimmt gleichzeitig die Handlungsprioritäten der griechischen Regierung.

3.

Die Konsequenzen zeichnen sich besonders als deutlich ab, wenn man beides im Zusammenhang mit der Europäischen Integration sieht, beides also im Hinblick auf die Vollendung der Wirtschafts- und Währungsunion, die Regierungskonferenz zur Überarbeitung der vertraglichen Grundbestimmungen und die Erweiterung der Union sieht.

a. So haben wir, erstens, im letzten Jahr unsere Bemühungen im wirtschaftlichen Bereich darauf konzentriert, die Konvergenz der griechischen Wirtschaft mit der Europäischen Union voranzutreiben. Die griechische Regierung setzt seit 1996 ein Konvergenzprogramm um, das bis 1998 schrittweise zur Erfüllung jener Kriterien führen soll, die für den Beitritt des Landes zur WIRTSCHAFTS- UND WÄHRUNGSUNION entscheidend sind und vor allen Dingen die Entwicklung und Konkurrenzfähigkeit der griechischen Wirtschaft sichern werden.

Die griechische Wirtschaft hat in den drei Jahren von 1993 bis 1996 wesentliche Fortschritte vorzuweisen. Das öffentliche Defizit ist seit 1993 um 6,5 Prozent eingedämmt worden. Die Inflation ist von 12 Prozent Ende 1993 auf 6,0 im April 1997 gefallen. Diese Erfolge wurden von einer beschleunigten Steigerung des Bruttosozialproduktes begleitet, die sich heute auf 2,6 Prozent beläuft, wohingegen es noch 1993 einen Rückgang um 1% gegeben hatte. Griechenland kommen jetzt günstige Entwicklungen zugute, die sich gegenseitig ankurbeln - niedrigere Defizite, niedrigere Inflation und schnelleres Wirtschaftswachstum. Die Gründe für diese

Entwicklungen müssen in der Stetigkeit gesucht werden, mit der unsere Politik betrieben wurde, in der Verbesserung unternehmerischer Aussichten und der Profitabilität, in der Senkung des Realzinses und in einer wachstumsorientierten Investitionspolitik, die auch von der Europäischen Union gestützt worden ist. Wir haben ohne Einfrieren der Löhne und Gehälter sowie ohne einen dramatischen Anstieg der Arbeitslosenquote konsequent den Kurs finanzpolitischer Disziplin mit dem Ziel eingehalten, die Konvergenzkriterien des Maastricht-Vertrages zu erreichen und spätestens 2001 an der Wirtschafts- und Währungsunion in der dritten Phase teilzunehmen.

An diesem strategischen Ziel der Entwicklung, der Stabilität und der sozialen Sensibilität werden wir bei der Haushalts- und Wirtschaftspolitik auch weiterhin festhalten. Der Haushalt für 1997 ist ehrgeizig. Sein Hauptziel ist, die öffentlichen Defizite von 7,6% auf 4,2% bis zum Ende des Jahres zu senken. Das gute Investitionsklima wird den Anstieg des BIP um 3% erlauben, während erwartungsgemäß die Inflation bis zum Ende des Jahres auf 5% fallen wird.

Eine Strukturpolitik, die eine Privatisierung und eine Liberalisierung der Märkte einschließt, verbunden mit einer Währungspolitik, die der Stabilität verhaftet ist, wird zu befriedigenden und dauerhaften Wachstumsraten bei niedriger Inflation beitragen. Reformen im sozialen Bereich werden dem sozialen Sicherheitsnetz seine Rolle zuweisen, gerade wenn es um den Schutz der schwächsten Gruppe auf dem Arbeitsmarkt geht.

Die Perspektiven für die griechische Wirtschaft sind demnach gut. Diesen Optimismus teilen auch die Märkte und reagieren positiv. Die Zinsen fallen, der Index der Börsenkurse steigt, während der ausländische Kapitalfluss bedeutend ist. Unter diesem wirtschaftlichen Aspekt beschäftigen uns gleichzeitig aber auch unsere außenpolitischen Beziehungen, die periodisch wesentlichen Schwankungen unterworfen sind und sich somit ernsthaft auf unsere Verteidigungsausgaben und mit entsprechendem Druck auf die Wirtschaftsdaten unseres Landes einhergehen.

b. Bei den Verhandlungen der Regierungskonferenz zur weiteren Entwicklung der Europäischen Union streben wir einen klaren Ausbau der institutionellen Grundlagen mit dem Ziel an, ein Modell zu verwirklichen, daß den Anforderungen demokratischer Strukturen konsequent Rechnung trägt und eine gleichberechtigte sowie solidarische Teilnahme garantiert und realisiert. Was wir mithin wollen, ist eine Union mit durchsetzungsfähigen supranationalen Institutionen, die auf einer demokratischen Rechtsgrundlage operieren, also auch und vor allem eine Union, die über ein starkes Parlament sowie wirklich effektive Mechanismen der Beschlusffassung verfügt, eine Union, die allerdings zugleich strukturell so angelegt sein muss, daß die mit den unterschiedlichen Entwicklungsgeschwindigkeiten der Mitgliedstaaten unweigerlich verbundene Gefahr einer Diskriminierung rechtzeitig gebannt werden kann.

Wir streben ferner eine Union mit einer ausgeprägten sozialen Dimension an, die sich also zu einer gemeinsamen Politik zur Bekämpfung der Arbeitslosigkeit und der sozialen Isolierung ebenso bekennt wie zu einem wirksamen Schutz der Umwelt.

Kurzum, wir möchten Kohäsion und Konvergenz gezielt vorantreiben und eine Währungsunion verwirklichen, die eine bürgernahe, einem « Sozialen Europäischen Modell » verpflichtete Union konsequent absichert und ausbaut.

Wir streben schließlich eine starke gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik an, die effektiv dazu beiträgt, die Sicherheit und Integrität der Mitgliedstaaten zu schützen; eine gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik, die den Zielen der Unionsverträge dient.

Lassen Sie mich jeden dieser Ansatzpunkte noch kurz erläutern und dabei die jeweiligen Schwerpunkte hervorheben:

Institutionelle Reformen sind unerlässlich, um die Funktionsfähigkeit der Union zu gewährleisten, nicht zuletzt weil wir uns politisch verpflichtet haben, weitere Staaten, speziell Zypern und die Staaten Zentral- und Osteuropas aufzunehmen. Institutionelle Reformen müssen also, wollen sie ihrer Aufgabe gerecht werden, zur weiteren

Vertiefung der Union führen. Nur so können Einheit und Kontinuität aber auch neue Perspektiven der europäischen Integration gesichert und verteidigt werden. Ohne eine konsequente Vertiefung läuft eine erweiterte und daher heterogene Union von 20 oder 25 Mitgliedstaaten Gefahr, zu einem einfachen, paneuropäischen Markt und damit lediglich zu einem großen Wirtschaftsraum zu verkommen.

Wir befürworten zudem eine substantielle Aufwertung des Europäischen Parlaments und dessen Aufstieg zum « Mit-Gesetzgeber » des Rates. Außerdem sind wir für die Stärkung seiner beratenden Rolle in allen Bereichen der Unionsaktivitäten, also auch und vor allem in Fragen der Außenpolitik oder der Sicherheit der Bürger. Wir befürworten ferner eine intensive Teilnahme der nationalen Parlamente am Prozess der Europäischen Integration in einer sehr viel nachhaltigeren Kooperation mit dem Europäischen Parlament bisher.

Wir möchten schließlich sicherstellen, daß obwohl die Kommission als auch alle anderen Organe ihre Rolle unabhängig ausüben können und daß sämtliche Mitgliedstaaten gleichberechtigt an der Zusammensetzung der Kommission beteiligt werden.

Eine der schwierigsten Fragen ist sicherlich die Stimmverteilung im Rat. Zu den immer wieder vertretenden Auffassungen gehört die Meinung, daß die demographischen Gegebenheiten stärker berücksichtigt werden müssten, die Stimmen als entsprechende der Bevölkerungszahl zugeteilt werden müssten. Griechenland sowie andere Mitgliedstaaten haben dagegen darauf verwiesen, daß eine solche Auffassung dem Charakter des Rates widerspricht, der eben nicht eine Vertretung der Einwohner der Union, sondern ihrer Mitgliedstaaten ist.

«Elastizität» und «verstärkte Zusammenarbeit» sind Schlüsselworte der gegenwärtigen Diskussion über die weitere Entwicklung der Union. Beides impliziert, daß eine Anzahl von Mitgliedstaaten auf bestimmten Gebieten ihrer Wahl zu einer engeren Zusammenarbeit übergehen kann. Unsere Position ist außerordentlich zurückhaltend. Wir glauben, daß die «Elastizität» die Gefahr beinhaltet, die Mitgliedstaaten in zwei

deutlich voneinander unterschiedene Kategorien aufzuspalten, konkret: den «harten Kern» der Union von jenen Ländern abtrennt, die eine lockerere Bindung an die Union vorziehen. Es gibt aber auch Problemkomplexe, bei denen das Prinzip der «Elastizität» unserer Auffassung über die europäische Entwicklung durchaus entgegenkommt, etwa bei der Zusammenarbeit in der Innen- und Rechtspolitik oder im Verteidigungsbereich. Dennoch: Der «Elastizitätsgrundsatz» darf, sollte er akzeptiert werden, nur unter der Voraussetzung hingenommen werden, daß seine Anwendung an die Bedingung geknüpft wird, nicht im Widerspruch zu den Zielen und Prinzipien der Europäischen Union zu stehen und die Interessen sowie den Willen aller Mitgliedstaaten der Union zu respektieren.

Soweit es um die Beschußfindung im Rat geht, wäre Griechenland bereit, Formen der Vereinfachung zu prüfen und in einigen Fällen die qualifizierte Mehrheit zu akzeptieren, eine Bereitschaft, die allerdings sowohl bei Verfassungsfragen als auch in bestimmten, entscheidenden Aktionsbereichen der Union, wie etwa bei der gemeinsamen Außen- und Sicherheitspolitik ihre Grenze findet. Dort muß der Grundsatz der Einstimmigkeit unverändert weitergelten.

Neben den institutionellen Reformen ist aus der Sicht Griechenlands die «Bürgernähe» der Union ein weiterer Schwerpunkt der Verhandlungen der Regierungskonferenz. Gemeint sind nicht nur die Rechte, die den europäischen Bürgern ermöglicht, den Entscheidungsprozess nachzuvollziehen und sich wirklich an ihm zu beteiligen, sondern auch eine Beschäftigungspolitik, die sich den wirtschaftlichen und sozialen Problemen der Bürger stellt. Deshalb sind wir der Meinung, daß der Vertrag ein gesondertes Kapitel zur Beschäftigungspolitik enthalten muss. Die Arbeitslosigkeit ist heute eines der schwersten sozialen Probleme in Europa. In dem neuen Vertrag darf die Grundlage für Richtlinien zur Beschäftigung nicht fehlen, selbst wenn nicht zu bestreiten ist, daß vertragliche Bestimmungen, für sich genommen, weder den Rückgang der Arbeitslosigkeit garantieren noch jene soziale Probleme lösen können, die in den einzelnen nationalen Gesellschaften ihre jeweils eigenen Ursachen haben.

Bleibt ein letzter Schwerpunkt der Verhandlungen, den ich besonders hervorheben möchte: die Festschreibung neuer Verfahren und Regeln für eine effektivere gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik. Der Europäischen Union ist bisher nicht gelungen, eine eigene Außenpolitik zu entwickeln. Die Unfähigkeit Europas, sei es in der Krise im ehemaligen Jugoslawien, sei es im nahen Osten effektiv zu intervenieren, eine Erfahrung, die sich, um unsere eigenen Probleme zu nennen, bei der Zypernfrage oder den griechisch-türkischen Beziehungen bestätigt hat, macht mehr denn je die Notwendigkeit deutlich, die Voraussetzungen für eine gemeinsame Außenpolitik der Europäischen Union zu schaffen.

Griechenland hat sich ausdrücklich dazu bekannt und in einem Memorandum eiene Reihe von Vorschlägen zur Stärkung der internationalen Rolle der Union unterbreitet. Dazu zählt neben dem «Schutz der Unverletzlichkeit der territorialen Integrität und der Grenzen Europas», des Grundsatzes einer friedlichen Beilegung von Konflikten, die Verpflichtung, die Grundsätze des Völkerrechts einzuhalten, sowie das Prinzip der politischen Solidarität zwischen den Mitgliedstaaten der Union.

In einem Europa des Friedens, der Zusammenarbeit, der Hoffnung auf eine bessere Zukunft, haben politische Aggressionen, Provokationen, Gewaltandrohung oder Gewaltanwendung, Infragestellung oder Verletzung des Völkerrechts keinen Platz. Leider klaffen Erwartung und Wirklichkeit immer noch weit auseinander, wie sich gerade an den Erfahrungen Griechenlands mit der Türkei gezeigt hat.

Wohlgemerkt, Griechenland wendet sich keineswegs gegen eine enge Zusammenarbeit der Europäischen Union mit der Türkei. Griechenland ist im Gegenteil fest davon überzeugt, daß eine solche Kooperation für beide Seiten von entscheidender Bedeutung ist und deshalb auch durchaus bereit, sich aktiv daran zu beteiligen. Die Türkei hat sich aber den Weg dahin selbst versperrt, und zwar durch ihre territorialen Ansprüche auf eine immer größere Anzahl der Felseninseln in der Ägäis, durch die Androhung einer bewaffneten Auseinandersetzung für den Fall, daß Griechenland sein völkerrechtlich verankertes Recht ausüben sollte, seine Hoheitsgewässer auf zwölf Meilen auszudehnen und durch die Weigerung die

Differenzen hinsichtlich des Festlandsockels dem Internationalen Gerichtshof zu unterbreiten. Niemand kann unter diesen Umständen von Griechenland - genausowenig wie von irgend einem anderen Mitgliedstaat der Europäischen Union, der sich in einer ähnlichen Lage befände - ernsthaft verlangen, die Verletzung der bestehenden internationalen Verträge, also vor allem das Abkommen von Lausanne (1927) und Paris (1947), und die Bedrohung, ja offene Infragestellung der eigenen territorialen Integrität hinzunehmen.

Griechenland hat sich trotzdem nicht auf eine rein negative Reaktion zurückgezogen und erst recht nicht alle Bemühungen blockiert, Auswege zu finden, sondern eine Reihe präziser Vorschläge gemacht, die gezielt und unmißverständlich politische und juristische Lösungen an die Stelle jeglicher Aggression und Gewaltanwendung setzen. So erwartet Griechenland einen klaren Verzicht auf territoriale Ansprüche. Sollte sich die Türkei nicht dazu bereit finden, so müßte sie ihre Ansprüche vor dem Internationalen Gerichtshof geltend machen. Und um auch hier eine deutliche Antwort auf eine immer wieder auftauchende, freilich nur schwer nachvollziehbare Vorstellung zu geben: Es ist nicht die Aufgabe oder gar die Pflicht desjenigen, dessen territoriale Integrität bestritten wird, sich auf Verhandlungen einzulassen, vielmehr die Verpflichtung desjenigen, der territoriale Ansprüche erhebt, den einzig gangbaren Weg einzuschlagen: den Internationalen Gerichtshof anzurufen und dessen Entscheidung abzuwarten. Vor diesem Hintergrund, dem Verzicht auf jegliche Gewaltanwendung und der Einschaltung einer internationalen juristischen Instanz, wäre Griechenland durchaus bereit, bilateral weitere Fragen aufzugreifen und zu beraten, die zur Entspannung des beiderseitigen Verhältnisses und zur Annäherung beider Staaten beitragen könnten.

Doch zurück zu den allgemeinen europäischen Fragen: Griechenland befürwortet in Übereinstimmung mit einer Reihe anderer Mitgliedstaaten die Entwicklung einer gemeinsamen Verteidigungspolitik und die enge Anbindung der Westeuropäischen Union an die Beschlüsse der Europäischen Union. Im Bereich der Sicherheit ist, soweit es um Interventionen humanitären Charakters oder um lokale Zusammenstöße und Krisen geht, ein Konsens durchaus erkennbar. Nur darf es nicht dabei bleiben.

Die Union muß vielmehr sondieren, wie die Kooperation weiter ausgedehnt und gefestigt werden kann.

Ein letzter, bei allen Überlegungen zur Zukunft der Union immer wieder zu bedenkender Punkt ist ihre Erweiterung. Griechenland hat keinen Zweifel an seiner Bereitschaft gelassen, sich aktiv für die Aufnahme neuer Mitglieder einzusetzen. Die Osterweiterung der Union und überhaupt die Politik gegenüber Drittländern sind unverrückbar mit der Stabilität und dem Frieden in der jeweiligen Region verbunden, mit dem Ausbau guter nachbarschaftlicher Beziehungen und mit der Bereitschaft, jene Werte und Prinzipien anzuerkennen und gemeinsam zu festigen, die das Fundament der Europäischen Union seit nunmehr vier Jahrzehnten ausmachen. Für Griechenland steht deshalb fest, daß der in den Ratssitzungen von Madrid, Florenz und Dublin eingeschlagene Weg, konsequent weiterverfolgt werden muß. Das bedeutet insbesonders die Aufnahme der Verhandlungen mit Zypern sechs Monate nach Ende der Regierungskonferenz.

Ein letzter Punkt, der Balkan. Im Balkan herrscht eine Kritische Situation. Die Übergangsphase zu einer Marktwirtschaft und zu einem demokratischen System ist mit erheblichen wirtschaftlichen, sozialen und daher auch politischen Schwierigkeiten verbunden. Es bedarf einer gezielten, besser koordinierten und effektiveren Balkanpolitik seitens der Union. Es genügt nicht mit einzigen Programmen punkuelle Hilfe zu leisten. Die geplante Stützung des Transformationsprozesses des politischen und wirtschaftlichen Systems zum Zwecke der Konsolidierung der Marktwirtschaft und der Demokratie ist die einzige lebensfähige Lösung mit langfristiger Perspektive.

4.

Lassen Sie mich zum Schluß kommen. Europa steht einmal mehr vor einem entscheidenden Punkt seiner Entwicklung. Mit der Europäischen Union entsteht ein neues politisches System, das die nationalen Trennungslinien bewußt überwindet, die bißherigen Formen einer ebenfalls national orientierten Entscheidungsfindung verdrängt und die Beschußzentren verschiebt. So überrascht es auch nicht, daß sich

so zentrale Fragen wie etwa die nach der demokratischen Struktur der europäischen Institutionen, nach der Transparenz ihrer Entscheidungsprozesse, nach den Grund- und Mitwirkungsrechten der Bürger, nach der Stabilität der wirtschaftlichen und sozialen Entwicklung oder nach dem Frieden und der Sicherheit im Umfeld der Union schärfer denn je stellen.

Die Mitgliedstaaten müssen deshalb im Rahmen der Regierungskonferenz zunächst und vor allem konkrete, für die Bürger nachvollziehbare Ergebnisse anstreben, die von der Richtigkeit unserer Option für europäische Integration überzeugen und gleichzeitig die Glaubwürdigkeit unserer Bemühungen im sozialen und wirtschaftlichen Bereich unter Beweis stellen. Die Bürger Europas müssen wahrnehmen können, daß die Veränderung und die Stärkung der Europäischen Institutionen nicht das Tor zu einer grenzenlosen Bürokratisierung Europas öffnet, sondern ein unentbehrliches Element einer echten Integration ist. Die Bürger Europas müssen ferner feststellen können, daß die Probleme, die für sie von unmittelbarer existentieller Bedeutung sind, wie etwa die der Beschäftigungspolitik oder des Umweltschutzes, solidarisch und effizient von den Mitgliedstaaten angegangen werden. Die Bürger Europas müssen schließlich erkennen können, daß die Union selbst in kritischen Bereichen, wie vor allem bei außenpolitischen Fragen, wirklich bereit ist, sich, so schwer es auch zuweilen fällt, zu einer gemeinsamen Haltung zu finden und genauso gemeinsam zu handeln.

Das Europa von morgen kann weder die bloße Addition nationaler Kräfte oder quantitativer Größen sein, noch sich in der Multiplikation immer undurchsichtigerer Institutionen und Verfahren erschöpfen. Das Europa von morgen wird nur entstehen und bestehen können, wenn sich die Mitgliedstaaten ihrer Verantwortung für ein Europa bewußt sind, das qualitativ den Anforderungen entspricht, die an ein Europa des Friedens, der Demokratie, der Freiheit, und des Respektes vor den Bürgern und ihrer Mitwirkungsrechten zu stellen sind. Das Europa von morgen muß also ein neues Europa der individuellen und der kollektiven Entfaltung, der Kreativität in einer Gesellschaft, in der sich unterschiedliche Kulturen ergänzen und gemeinsam weiterentwickeln, des Wohlstandes und der sozialen Gerechtigkeit sein; ein neues

Europa - und ich sage dies ganz bewußt in der Aula einer Universität, die in einer langen, in frühen Zeiten, jenseits aller lokalen Grenzen entstandenen europäischen Ausbildungstradition steht - ein neues Europa, das seine Wurzeln und seine Identität in den Werten des Humanismus und der Aufklärung erkennt sowie seine Aufgabe in der Verpflichtung, diesen Werten gerecht zu werden.